COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

Nr. 7 (XXXVIII)
August 2005

CONFLICTELE SECOLULUI XXI. RĂZBOIUL INFORMAȚIONAL

Conf. dr. Vasile PAUL

CONCLUZII

- *Transformările aduse de revoluția în problemele militare înseamnă fără îndoială şi schimbări semnificative în fizionomia viitoarelor conflicte.*
- *În conflictualitatea modernă, noile tipuri de războaie, precum: războiul informațional, războiul cibernetic, războiul bazat pe rețea, războiul electronic, războiul psihologic, războiul mediatic etc. vor fi din ce în ce mai des utilizate de marile puteri. Caracteristicile şi formele de manifestare ale acestor tipuri de războaie depăşesc cu mult pe cele tradiționale, clasice.*
- *Războiul informațional va deveni în scurt timp la fel de important ca cel terestru, maritim, aerian şi spațial. Acesta este un război permanent, în care cel care deține şi gestionează informația, deține puterea.*
- *Integrarea operațiilor informaționale ofensive cu cele defensive vor asigura îndeplinirea scopurilor războiului informațional – dominarea informațională a adversarului.*

1. Câteva caracteristici ale războiului

Războiul este o formă de violență care are drept caracteristică esențială aceea de a fi metodic şi organizat sub raportul grupurilor care îl duc şi al modului în care îl poartă. De fapt, el este limitat în timp şi spațiu şi supus unor reguli juridice speciale, extrem de variabile, potrivit locului şi epocii. Nu în ultimul rând, războiul este sângeros, căci atunci când nu comportă pierderea de vieți omeneşti, el nu este decât un conflict diplomatic, economic etc. sau un schimb de amenințări.

În ultimul timp, se remarcă înlocuirea, în general, a termenului de „război" cu cel de „conflict", iar drept criterii de măsurare a intensității acestora se folosesc: caracteristicile calitative ale armamentului (nuclear sau convențional), cantitatea pierderilor şi gradul distrugerilor, numărul militarilor participanți la acestea, resursele utilizate, durată etc. Prin urmare conflictele pot fi încadrate în următoarele categorii:

- *Conflictul de mare intensitate* reprezintă un război între două state şi aliații acestora, în care părțile beligerante îşi propun obiective decisive, utilizează tehnologii moderne şi toate categoriile de armament existente, inclusiv nuclear, bacteriologic şi chimic;
- *Conflictul de intensitate medie* este un război între state şi coaliții de state, în care fiecare îşi propune obiective relativ limitate, iar pentru realizarea acestora se utilizează, în principal, mijloace convenționale de luptă. Nu este exclusă,

totuşi, întrebuinţarea, în proporţii limitate, a armamentului nuclear şi chimic. Asemenea conflicte sunt de durată, însă sunt limitate la dimensiunile zonelor geografice ce pot fi acoperite prin acţiunile de luptă;

Conflictul de joasă intensitate constituie un război limitat, dus pentru realizarea obiectivelor politice, sociale, economice şi psihologice. Acesta are deseori un caracter de durată şi include de la presiuni diplomatice, economice şi sociale, până la terorism şi insurecţie. Aceste conflicte sunt de obicei limitate la o zonă geografică şi se caracterizează prin întrebuinţarea limitată a armamentului şi violenţei.

2. Tendinţe în conflictualitatea modernă

În prezent, atât politologii, cât şi experţii militari apreciază că în secolul al XXI-lea se vor manifesta două mari tendinţe. Prima ar fi aceea că statele dezvoltate din punct de vedere economic şi militar şi, în special, marile puteri vor căuta să restrângă gama tipologiei de conflicte la cele convenabile lor. Cea de a doua se referă la faptul că statele subdezvoltate şi chiar cele în curs de dezvoltare vor trebui să facă faţă unei game mai largi de conflicte, unele preluate chiar din secolul trecut.

Reducerea forţelor armate şi a armamentelor, interzicerea unor categorii de armament, introducerea tehnologiilor avansate, modularea structurilor, profesionalizarea personalului militar, cerinţa de a vedea şi a lovi adânc, la nivel strategic şi operativ, punctele decisive şi centrele de gravitate inamice, creşterea importanţei manevrei (pe verticală şi aerospaţială) şi a mobilităţii, folosirea integrată şi simultană a tuturor categoriilor de forţe ale armatei, posibilitatea ducerii acţiunilor de luptă în orice condiţii de timp şi anotimp reprezintă un ansamblu de direcţii ce vor da conflictului armat o faţă nouă, diferită de cea clasică. Aviaţia, elicopterele, armamentul de cercetare-lovire de înaltă precizie, războiul electronic şi cel informaţional, folosirea operaţiilor speciale şi psihologice vor da o adâncime aproape nelimitată acţiunilor de luptă moderne.

Prin urmare, se poate afirma că, în secolul al XXI-lea, războiul se va desfăşura preponderent pe tărâmul informaticii – informaţia însemnând putere. Băncile de date şi logistica informatică vor constitui cel mai reprezentativ potenţial de putere şi vor face din posesorii lor un fel de caste atotputernice. Superputerile informatice vor impune noi tipuri de războaie, precum: războiul informaţional, războiul cibernetic, războiul bazat pe reţea, războiul electronic, războiul psihologic, războiul mediatic etc. Noile tipuri de războaie se vor caracteriza prin:

- noi generaţii de arme (armele inteligente) ce vor permite: anihilarea şi reducerea performanţelor mijloacelor clasice, lovirea selectivă a obiectivelor, predeterminarea deciziei adversarului, transformarea luptătorului advers din inamic în amic etc.;
- interrelaţia clasică existentă între beligeranţi pe câmpul de luptă „om-tehnică-om” va suferi modificări radicale, luând forma confruntării „tehnică-tehnică”, „tehnică-om”, „om-mesaj-om”.

Războiul impus de puterile informatice, cel puţin în faza lui iniţială, va putea avea o intensitate nepercepută de adversar.

3. Războiul informaţional

Identificat şi cuantificat la mijlocul deceniului şapte a secolului XX, războiul informaţional a fost considerat un tip de război ce are potenţial de a deveni la fel de important ca cel terestru, maritim, aerian şi spaţial. Această recunoaştere a fost determinată de realitatea potrivit căreia lumea intrase deja în era informaţională. Revoluţia tehnologică în domeniul calculatoarelor şi comunicaţiilor a făcut ca importanţa informaţiei să crească tot mai mult, ceea ce a dus la colectarea, procesarea, păstrarea şi diseminarea acesteia pe distanţe tot mai mari şi la

mai mulți utilizatori.

La modul cel mai general, războiul informațional în sens strict militar ar putea fi definit ca totalitatea operațiilor informaționale desfăşurate la nivel tactic, operativ şi strategic, pe timp de pace, escaladare a crizei şi conflictului, în scopul realizării unor obiective sau influențării anumitor ținte. Componenta militară a războiului informațional, războiul de comandă şi control are, în accepțiunea NATO, următoarea înțelegere: „folosirea integrată a tuturor capacităților militare, inclusiv operațiile de securitate, inducere în eroare, operații psihologice, război electronic şi distrugere fizică, sprijinite de către toate sursele de intelligence şi sistemele de comunicații şi informatic, pentru interzicerea accesului la informație, influențarea, degradarea sau distrugerea capacității de comandă-control a unui adversar, în timp ce propriile capacități militare sunt protejate împotriva unor acțiuni similare".

Acum războiul informațional a devenit mai atractiv şi din punct de vedere militar, având în vedere multiplicarea numărului de ținte vulnerabile la atacuri informatice şi creşterea necesității ca acestea să fie apărate. În noile circumstanțe, se constată că nici cantitatea de informații şi nici timpul nu vor mai fi un factor cheie în procesele politice şi militare de luare a deciziilor. Ca atare, pe timpul situațiilor conflictuale, adversarii vor avea acces simultan la cantități enorme de informații, dar cel care va deține cele mai precise şi complete informații şi va beneficia de un sistem eficient de procesare şi protejare a acestora va fi cel avantajat.

Evoluția evenimentelor ultimilor ani demonstrează cu certitudine că asistăm la materializarea unui nou tip de agresiune, a unui nou tip de război, un război invizibil ale cărui caracteristici şi forme de manifestare subtile şi eficiente depăşesc cu mult pe cele tradiționale, clasice. Mai mult, războiul informațional este destul de ieftin în comparație cu alte tipuri de războaie, permițând statelor dezvoltate, precum şi grupărilor teroriste interesate, să achiziționeze capabilități în acest domeniu şi să le folosească potrivit scopurilor propuse.

4. Operațiile informaționale

Operațiile informaționale specifice acestui tip de război sunt atât defensive, cât şi ofensive. Cele defensive integrează şi coordonează politicile, procedurile, acțiunile, personalul şi tehnologia în scopul protejării şi apărării informațiilor şi sistemelor informaționale. Acestea se concentrează pe protecția propriei informații, a proceselor care se bazează pe informație, a sistemelor de comandă-control şi a celor de comunicații şi informatică. Protecția trebuie să fie adaptată pentru orice tip de (in)amic, în orice situație (pace, criză, conflict) şi vizează patru componente: protecția infrastructurii informaționale, descoperirea atacurilor, restaurarea funcțiilor vitale şi reacția la atacuri. Integrarea tuturor acestor componente este esențială.

Operațiile informaționale ofensive implică folosirea integrată a capacităților şi activităților desemnate, sprijinite de activitatea informativă (intelligence), cu scopul de a adapta factorii de decizie (in)amici şi de a promova obiective specifice. Scopul de bază al acestui tip de operații este de a influența cunoştințele şi credințele factorilor de decizie, pentru a le reduce voința şi abilitatea de a decide şi a perturba astfel procesul decizional. Capacitățile ofensive ale operațiilor informaționale se concentrează pe informație, pe procesele care se bazează pe informație, pe sistemele de comandă-control şi pe cele de comunicații şi informatică. Tocmai de aceea este necesară proiectarea lor la nivelul tehnologic specific entităților şi la caracteristicile particulare ale conflictului.

Autorul, general-maior (r.) conf. dr. Vasile PAUL, a fost Şeful Direcției de Planificare Strategică din cadrul Statului Major General. Este doctor în Ştiințe Militare şi a publicat numeroase lucrări şi articole, cu o tematică specifică apărării şi securității naționale, regionale şi globale, dintre care amintim: Războiul Mileniului Trei, Asimetria strategică, Centrele de putere ale lumii.

Aceste două componente sunt complementare şi asigură îndeplinirea scopurilor războiului informaţional – dominarea informaţională a adversarului. În viitorul apropiat, acestea vor fi, probabil, mai mult decât complementare, ele urmând să se integreze una în cealaltă. În aceste condiţii, eficienţa securităţii sistemelor de informaţii va depinde de intelligence, iar eficienţa intelligence-ului de securitatea sistemelor de informaţii.

Acţiunile de luptă, după operaţia „Furtună în deşert", considerată atunci exemplu de bază al viitorului război, în strategie, artă operativă şi tactică, au căpătat un grad foarte mare de descentralizare, independenţă, directivitate, mobilitate, fluiditate şi eficienţă. Ele depind enorm de sistemul informaţional, de gradul înalt de tehnicitate al mijloacelor avute la dispoziţie, de existenţa armelor inteligente cu mare putere şi precizie de lovire, de posibilitatea ducerii de acţiuni simultane, rapide, pe toată adâncimea teatrului de operaţii. De altfel, ultimele confruntări armate de amploare au scos în evidenţă, în ceea ce priveşte modul de planificare, executare şi conducere a operaţiilor militare, că utilizarea informaţiei ca armă conferă acesteia rolul primordial în luarea deciziei şi asigurarea succesului, ducând totodată la modificări esenţiale asupra desfăşurării operaţiilor militare.

Prin urmare, principiul fundamental potrivit căruia „războiul informaţional este un război permanent" se impune a fi implementat în cadrul doctrinelor de securitate şi este necesară ridicarea unor adevărate „ziduri de apărare electronice", pe mai multe niveluri complementare, care să protejeze structurile naţionale.

În concluzie, putem spune că noile concepte şi tehnologii militare se elaborează şi experimentează continuu, ele permiţând ţărilor dezvoltate să intre în secolul al XXI-lea, în Era Informatică, cu avantaje tehnologice şi doctrinare greu de atins de către celelalte ţări.

Tehnologiile Erei Informaţionale vor revoluţiona complet modul de ducere a acţiunilor militare şi vor schimba fizionomia conflictelor/războaielor. Cel mai semnificativ avantaj în mijloacele de ducere a războiului va decurge din cantitatea, calitatea, gradul înalt de prelucrare şi modul de folosire a informaţiilor. Tehnologiile de vârf şi informaţiile, dublate de strategii militare şi concepte doctrinare adecvate, lideri militari competenţi, personal profesionalizat, instruire şi operativitate înaltă a forţelor va însemna putere reală. Preţul progresului va fi uriaş, dar o dată efectuat, el va oferi avantaje, posibilităţi şi câştiguri extraordinare celui care va avea curajul să-l introducă.

PROPUNERI

- Planificarea, executarea şi conducerea operaţiilor militare să se facă ţinând cont că informaţia deţine un rol primordial în luarea deciziei şi asigurarea succesului.
- Evitarea surprinderii şi protecţia în domeniul informaţional vor trebui abordate cu multă atenţie şi preocupare de factorii de decizie abilitaţi.
- Adaptarea cât mai grabnică şi eficientă a Armatei României la cerinţele conflictelor moderne, în special ale celui informaţional.

COLOCVIU STRATEGIC este o publicaţie a Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate ce include rezumate ale temelor de cercetare ştiinţifică, conferinţelor, simpozioanelor, seminariilor, meselor rotunde, opinii şi puncte de vedere ale unor personalităţi de marcă din armată şi societate, din ţară şi străinătate, implicate în cercetarea ştiinţifică din domeniul securităţii.

Publicaţie realizată cu sprijinul Editurii şi Tipografiei Universităţii Naţionale de Apărare
Tehnoredactare computerizată: Cristian BĂHNĂREANU
Supliment al revistei *IMPACT STRATEGIC*
ISSN: 1582-6511. B: 1315

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şos. Panduri, nr. 68-72, sector 5, Bucureşti
Telefon: 319.56.49, Fax 319.55.93
e-mail: cssas@unap.ro
web: http://cssas.unap.ro